

Հայրենիք սկսած է Ազգ. վարչութեան վրայ քննադատութիւններ հրատարակել, իսկ երեսփոխանական ժողովը երբ քննադատութեանց առարկայ պիտի ըլլայ: Ամսոյս 11-ին երեսփոխանական ժողովը ներկայ շրջանին Գ. Նիստը ըրաւ. բաւական նոր երեսփոխաններ ընտրուած էին. ժողովին ընդհանուր կերպարանքը գոհացուցիչ էր. վերջի ընտրութիւններն հայ էֆէնդիները հեռու պահած են, հաղիւ մէկ երկու փոքրիկներ կրցած են սպրդել, բայց անշուշտ պիտի նային որ անոնք ալ կրաւորական դիրքէ գոլթո չեւեն: Ատաւալարութեան և ազգին շահերը համաձայնեցնելու միջոց մը դեռ չէ գտնուած, ինչ որ միոյն օգտակար է, միւսին վնասակար կը սեպուի. և այս ալ Գրան համոզմանն է: Արդ քանի որ հայ մը ազգային խնդրոց մէջ ազգին շահոց համաձայն գործելու ատեն տեսնէ որ իր կրաւալարութեան հակառակ կը շարժի, հետեւաբար իր անձին վնասակար, բնական է որ ազգին և իր անձին շահը սկսի բաղդադել: Ազգին գործոց մէջ գտնուողները պէտք չէ որ այսպիսի փորձութեան մը ենթակայ ըլլան:-- Ազգ. ժողովը տարւան մէջ գրեթէ 20—25 շիտա հազել կ'ընէ, որոց միւս մասը ատենական գործողութեամբք կ'անցնէ, իսկ ազգին կենական խնդրոց վրայ մտածելու ժամանակ չը մնար, և 21 տարի է դեռ կարող չեղաւ ժողովը այնպիսի ընթացքի մը մէջ մտնել, որ քիչ ժամանակի մէջ կարենայ շատ գործ տեսնել: Երկու շիտա կը տեսնենք որ այնպիսի խնդրով մը ժամանակ կ'անցնէ որ արդէն լուծուած պիտի ըլլար. որոնք պիտի մամնակցին ընտրութեան, օգու այս չէ որոշուած, և ինչպէս նախորդով ըսինք, երկուսորդ մը, պ. Մանավեան կը բողոքէր են ըսելով Արաւոնքները բռնաբարուած

կան բազմաթիւ ընտանիքներ փախուցման հիւսիսային Ալբանիա, վախենալով զինուորական ծառայութենէն, որ պէտք է կատարեն նրանց որդիքը: Մնացել են միայն այն մահմետականները, որոնք կարող են գէնք գործածել և զուգոյս ունեն ընդգրկմարդն Գոննաստանին:

Այլ տեղեկութիւններ համեմատ Արտան ամրացնելու համար աշխատանքները շարունակուած են: Արտայի և Պրեփեզայի մէջ գտնուած են 15,000 թիւրքաց զօրքեր 74 թնդանթներով: Արտան գրաւելու համար նշանակված յունական զօրքաժինը կենտրոնացած է Պրեփեզայի հարաւային կողմը: Յոյները վախենում են մահմետականների ընդգրկմարդութենից:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Ընտրողական ցոյցերը Գերմանիայի մէջ արդէն սկսված են: Ինքն իշխան Բիսմարկ նրանց մասնակցեց, հրատարակելով մի շարք ծառայական, որով նա պատասխանեց մի նահանգական երկրագործական ժողովի համակրական հեռագրին: Բիսմարկ խորհուրդ է տալիս այնպիսի կանգնողաներին ընտրել, որոնք համակրում են նրա անտեսական քաղաքականութեանը, որի նպատակն է պաշտպանել «ազգային արդիւնաբերող աշխատանքը» և թեթեւացնել ուղղակի հարկերը: Այդ յայտնութեան մէջ ասված է, որ ուղղակի հարկերի թեթեւացնելով կը մեծանան կողմնակի հարկերը հաւասարութիւն պահպանելու համար և հետեւաբար ժողովրդի դրութիւնը զրանով չի բարելաւվի: Ինչ կը վերաբերի ազգային արդիւնաբերութեան պաշտպանութեանը, այդ գործը կարելի է կատարել, արհեստական ճանապարհով տեղային վատ արդիւնաբերութիւնները թանգացնելով և արտասահմանից բերելով արդիւնաբերութիւնների մրցումը զուարացնելով: Այդ պաշտպանութիւնն էլ դարձնալ ոչինչ չէ տալիս ժողովրդին լացի ընդհանուր թանգութիւնը և արդիւնաբերութիւնը:

Լանդերու երկիրներ, գուցէ քանի մը նիստ ալ այս խնդիրը գրաւէ: Տարբերակութիւնը սա է որ, ծերունի երեսփոխանին մէջ ժողովէն վերջը կը յայտնէր թէ երկու տարի առաջ ալ այս երկրասարդը այս բողոքը ըրաւ և ինչն այն օրն աստեղանակաւ ըլլալով խեղճած էր այդ խնդիրը, որոյ համար խիզճը զինքը կը տանջէր (!) և հիմայ պիտի ջանայ իւր մեղքը քսել: Ահաւասիկ կը տեսնեմք այսպիսի ամենապարզ խնդրոյ մը մէջ իոյ նենգութիւններ կընեն և մէջէն չեն կրնար ըլլալ: Աստուած տայ որ այս տարուան ժողովը աւելի խելքը գլուխը աշխատի, բարի տրամադրութիւններ ունեցած ըլլալին յայտնի կերպով: Ժողովը քուէից գրեթէ միաձայնութեամբ իրեն նախագահ ընտրեց պ. Գարուիլան: Արքիէպիսկոպիտ Այս երկրասարդի անունը վաղուց է ծանօթ «Մշակի» ընթերցողաց, ճարտար մարդ, ժողովի կառավարելու յատկութիւն ունեցող, աղէկ խորհող, աղէկ խօսող: Ժողովի խնդիր մ'ալ ունեն այս օրերս Կ. Պոլսոյ հռոմէական հայր: Հասունի յաջորդը ընտրելու հրամանադրը Բ. Գոննէն հաղորդուեցաւ հռոմէական հայոց պատրիարքարանը և 18 ընտրելեաց ցուցակ մը պատրաստուած է: Հռոմէն ամեն ջանք կըլլայ որ Աղաբեան գերապայծառը ընտրուի: Աղաբեան Հասունի alter ego կը սեպուի: Ժողովուրդի մէջ իրեն համակիր եղողները շատ չեն, բայց ամենէն հաւանական անոր ընտրութիւնն է: Արդէն հայ հռոմէական կղերի մէջ այս պայտօնը արժանապէս կատարելու շատ արժանաւորներ չը կան: Հռոմէն բռնապետեցին երեք եպիսկոպոսներ, որոց մէջն է նաև Էրզրումի եպիսկոպոսը, որ առաջնորդն ընտրելու ըլլալէ հրաժարական տան, այնպէս որ այս երեքին քաջաւելովը մէջտեղը կարող ուրիշ մարդ չը մնար, բայց միայն Աղա-

նաբեական անաջողութիւնները: Այնու առթիւն զիւղացիների մեծամասնութեան համար «ուղղակի հարկերի թեթեւացնել» նախագիծը շատ զուրկան է, իսկ արհեստների և երկրագործութեան մասին անխորհրդիւնը առեւտրի հակառակ կը շարժորթի բանւորներին, որոնք թշնամարար են վերաբերվում առեւտրական դասին: Ընդհանուր գործածութեան առեւտրական մասին հարկերի նախագիծները մոռացված են և նրանց մինչև անգամ պաշտօնական լրագիրները չեն յիշում: Բանւորներին ապահովելու մասին օրէնքը, որ փոփոխվեցաւ պարլամենտից, նոյնպէս մի կողմն է թողած: Մինչև անգամ նա ամբողջութեամբ մերժվեցաւ միացեալ խորհուրդից, ուր տիրապետում է Բիսմարկի ազդեցութիւնը: Դրանց տեղ առաջ են բերվում 10 տարի առաջ սկսած ընդարձակ հասարակական ձեռնարկութիւններ ընտրողներին շլացնելու համար:

Ընդգրկմարդական կուսակցութիւնն էլ հանգիստ չէ մնում և խիստ քննադատութեան է ենթարկւում կառավարչական նախագիծները: Մօտ ապագան ցոյց կը տայ, թէ ընտրութիւնների ժամանակ որ կողմը յաղթող կը մնայ:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Նեստորական ժողովրդեան փիճակը լրջօրէն գրողեցուցած է Անդլիոյ մարդասէր կառավարութեան ուշադրութիւնը: Խնդիր է թէ Անգլիոյ կառավարութիւնն իրական բարիք կրնայ ընել, կամ մինչև ցարդ ըրած է այն ժողովրդոց՝ որոց փիճակին կը համակրի մերթ ընդ մերթ: Պատասխանն ինչ որ ալ լինի, առ այժմ Ուրմիոյ գաւառին (ի Պարսկաստան) Նեստորական հասարակութիւնն այդ կարի նախնաձեռն փիճակին մէջ կերելի: Անդլիոյ մէջ անցեալ շաբթու Կապոյտ Տեսրակ մը հրատարակեցաւ այդ Նեստորականաց վրայ: Լորտ Կրանվիլ 1880 օգոստոս 31-ին թէհրանի Անգլիական դես-

րեսնը: Բայց և այնպէս աւելի լաւ պիտի սեպեն անոր յանձնել քան թէ անկարող անձի մը իրենց գործոց ղեկը, մասնաւորապէս որ Հռոմի պաշտպանութիւնն ալ կը վաշխէ, որ մեծ բան ըսել է: Ուրեմն ինչ տարբերութիւն Պատրիարքին ուղղակի Հռոմէն կամ ժողովուրդէն ընտրուելու մէջ, պարզ ձեւակերպութիւն մը: Կեռ կայ հակահաստիքան փոքրիկ մաս մը որ չէ հնազանդած: Նոր ընտրուող Պատրիարքը, իւր ժողովուրդին ղրգմամբ, արդեօք պիտի աշխատի ազգային դատի պաշտպանութեանը, կամ թէ չգործ ղրգը մը պիտի բռնէ, և այս չէզոքութիւնը իսկ գահացոյցից կ'լլայ: Միշտ մեր մէջ երկկողմնորէն փարատած որ Հռոմէն միաբնայութիւնների և նենգութիւնների կըլլան հայոց յարուցած խնդիրը խեղտելու համար: Հռոմէական հայոց մեծամասնութիւնը անշուշտ այս գաղափարէն չէ, բայց իշխանութեան տէրը ինքն չէ, յանուն իրեն կը խօսեն և կը գործեն կարգիւնները: Ինչն լոկ խնամքի ներքն է: Յրանապի դեսպանատան ներկայ վարիչը Մանթլօն կ'ունը Պատրիարքարանի աջակցութեան եկաւ: զեսպանը բացակայ է: Բաւական երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ, բայց կարեւոր բան մը չը կայ: Նոյն օրը հռոմէական հայոց և յունաց Պատրիարքարաններուն ալ այցելութիւն տուած է: Սեր թերթերը գրեցին որ լորդ Տերթլէն Պատրիարքին փոխարինութեան այցելութիւն տուաւ, բայց սխալ է, դեռ չէ եկած:

Անգլիոյ դեսպանատան օրդանը սեպուած և մեծ կարեւորութիւն ունեցող Մէսէն ճըր, որ ի վերջի չէր ալ տեղ կը հրատարակուէր, ջնջուեցաւ կառավարութեան հրամանաւ, որով հեռւ Ազիլի գաղափարներ վրա տեղեկութիւններ հաղորդած էր: Կառավարութիւնը ատենէն ի վեր էր որ աղէկ աչքով չէր դիտել այս թեր-

պան Պ. Թոմսընի կը հաղորդէ Վեհ. Թագուհին մի պատգամագիրն ուղղեալ առ Վեհ. Շահին, որով Թագուհին իւր փափաքները կը յայտնէ Նեստորական հասարակութեան բարեկեցութեան համար, և կը յուսայ որ Վեհ. Շահին պաշտպանութիւնը պիտի ընդունին: 1880 հոկտ. 12-ին Պ. Թոմսըն կը պատասխանէ թէ ինք Վեհ. Թագուհին խօսքերը Շահին հաղորդեց, և սա խոստացաւ ազգու միջոցներ ձեռք առնուլ տեղի ունեցած գանգատները բաւալու համար: Իւր յաջորդ տեղեկագրով, որ 1881 փետր. 15-ին թուականը կը կրէր, Պ. Թոմսըն Պարսից կառավարութեան հետ իւր բանակցութիւնները կը պատմէ, և ներփակալ կը զրկէ Նեստորականաց գանգատներուն վերաբերեալ կանոնադրութեան մը պատճէնն, 1864 թուականաւ, որ վերահաստատուած է 1881 յունվարին: Պ. Թոմսըն Նեստորական հասարակութեան գանգատներուն վերջ տալու նպատակաւ ձեռք բերուած այս զիջումները գոհացուցիչ կը նկատէ, և կը յուսայ թէ Նեստորականաց փիճակը մեծապէս պիտի բարեօրէն անոնցով: Լորտ Կրանվիլ ալ կը շնորհաւորէ զՊ. Թոմսըն իւր ձեռք բերած յաջողութեան համար:

(Մասիս)

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱՋԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԵՑ

Ս. ՊԵՏԵՐՔՈՒՐԳ, 25 յունիսի: Պաշտօնապէս հաղորդում են. երէկ Թագաւոր Կայսրը ընդունեց պարսից շահի արտաքց կարգի դեսպան և լիազօր մինիստր Միրզա Ասեդուլլա խանին, որ յանձնեց Թագաւորին իր հաւատարմութիւնը: «Голосъ» լրագրին հաղորդում են խաղովից յունիսի 24-ից. Այստեղի բանկի գործերը չափազանց խըճճված են: Յայտնվել են մեծ քանակութեամբ անյուսալի պարտքեր, որոնց թուում նշանաւոր տեղ է բռնում բանկի գիրքիտօր Նիկիտինի 100,000 ռ. պարտքը: Երկրաչափ Գրեներդ ատաջարկեց այստեղի քաղաքային վարչութեանը:

Թին գործածած խիստ լեզուն, մանաւանդ քանի որ լորդ Տերթլէն եկած է, ձայնը շատ բարձրացուցած էր: Այս թերթը անգլիկէն և զաղղիներէն էր, Կ. Պոլսոյ թերթերուն մէջէն այս միայն Անգլիոյ մէջ տարածված էր, ուստի ի խոհմտութիւն էր գնա պատրուակաւ մը լեզունին: Թերթն յիշեք որ Մէսէն ճըրի նախորդը ի վերջի հայոց դատին առթիւ գրած մէկ նշանաւոր յօդուածին համար էր որ ջնջուեցաւ: Ամեն ատեն առօրեայ խնդիրներն երբ գրելու կեղեմք ժամանակը կանցնի և ատեն չը մնար ազգային ուրիշ դանազան խնդրոց վրա խօսել: Երկրորդ նամակին կը թողուք, դարձեալ նոյնը կըլլայ: Անշուշտ «Մշակի» ընթերցողը կուզեն տեղեկութիւններ ստանալ Միացեալ ընկերութեանց վրա, որոյ հետ այնքան կապի լով կապուած են, մանաւանդ քանի որ գործոց ղեկը այն պատուական երկրասարդին ձեռքը անցաւ, որ ազգային ամենաբարձր խնդրոյն մէջ կատարած նշանաւոր դիմումը ազգին համարմանը և համակրանացը արժանացած է: Պ. Չերափի անունը ինքնին նշանակութիւն մը ունի և երբ Միացեալ ընկերութեանց գլուխը կանցնի ներկայ պարագայից մէջ, այդ նշանակութիւնը ուրիշ կարեւորութիւն մը կը ստանայ: Կը լսեմք թէ նոյն իսկ դեսպանական շրջանակներու մէջ բաւական ուշադրութեամբ առնուած է այս կէտը: Թէ հայկական ինքնօրինութեան խնդրոյն մէջ ամենէն առաջ նետուող երկրասարդը, որ միանգամայն Նեխէտի ալ բաղուէն է, այնպիսի մարմնոյ մը գլուխ ընել, որ զրկած է Հայաստանը և Կիլիկիան, առանց մտածութեան չէ և թէ կրնայ հետեւութիւններ ունենալ: Ի՞նչ ընենք, պարոն գիրքումները, միշտ լսեմք ու ձեր գրութեանը ուղաւեժը, ալ քիչ մ'ալ մենք մեր գլխուն ճարը պիտի մտածենք: Եթէ դուք մեղի

կազմել Խաղովի ջրանցքների նախագիծը: ՉԵՐՆԻԳՈՎ, 24 յունիսի: Տօնախմբուած շատ լաւ անցաւ: Քաղաքի մէջ բոլոր ժամանակ կատարեալ հանգստութիւն էր տիրում:

ԲԵԼԳԻԱ, 24 յունիսի: Իշխան Միլան շնորհեց ունգարական մինիստր-նախագահ Տիսսային Տակօֆա շքանշանը առաջին կարգի: Բիստիչ և Միլայիովիչ նախկին մինիստրները թոշակ կը ստանան: Իշխանի այստեղ վերադառնալոց յետոյ սերբիական զիւլումաութեան մեծ փոփոխութիւնների կենթարկվի:

ՍՕՖԻԱ, 24 յունիսի: Ասուած են, որ ազգային մեծ ժողովի բացումը կը յետաձգվի մինչև յուլիսի 10-ը: Մի քանիսը կարծում են, որ ժողովը բողոքովին չի բացվի:

ԼՕՆԳՈՆ, 24 յունիսի: Ստացված է տեղեկութիւն, որ Բ. Գոննը հինգ զրահակիր նաւեր է ուղարկել Տրիպոլի տեղական արարների մէջ կարգապահութիւնը պահպանելու համար և, եթէ հարկաւոր լինի, բողոքելու Տրիպոլին օտարներից նաւաճելու դէմ:

ՓԱՐԻՋ, 24 յունիսի: Ֆրանսիայի և Թիւրքիայի յարաբերութիւնները հետզհետէ լարված բնուորութիւն են ստանում: Սուլթանը հրաժարական ընդունելութիւն չարաւ Տիսսօֆին Պատմում են, թէ սուլթանը ասել է. այդ մարդուն ես այլ ես երբէք տեսնել չեմ կամենում: Այդ բանը իմանալով, Տիսսօ իր թէ նկատել է. սուլթանը փորձով կիմանայ, թէ ի՞նչ կը նշանակէ մեծ պետութեան հետ վեճ սկսելը:

Ս. ՊԵՏԵՐՔՈՒՐԳ, 25 յունիսի: Պետական բանկի 5% տոմսով առաջին շրջանի արժէ 95 ռ., երկրորդ 94 ռ. 25 կ., երրորդ 94 ռ. 50 կ., չորրորդ 94 ռ. 12 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսով արժէ 227 ռ., երկրորդ 220 ռ., արեւելեան առաջին փոխառութեան տոմսով արժէ 92 ռ. 37 կ., երկրորդ 92 ռ. 12 կ., երրորդ 92 ռ. 37 կ., ասի 7 ռ. 84 կ.: Ռուսաց մի ռուբլ Լժիգոնի վրա արժէ 24,94 պէնս, ռուսաց 100 ռ. Համբուրգի վրա արժէ 214 մարկ, 12 պֆ., Փարիզի վրա արժէ 264 ֆրանկ:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Ժառայութիւն մը պիտի ընէք շնորհագարա կըլլանք, բայց մենք ալ քիչ մ'ալ մենք մեղի աշխատելու արամաղիր ենք:

Երբ Նամակումը պիտի ներկայացնենք Ռուսիոյ հայոց Միացեալ ընկերութեանց արդի վիճակը, և Ռուսիոյ եղբայր ինչպէս նիւթական նոյն և քարոյական աշակցութիւնը ու խորհուրդներն պիտի խնդրենք: Ամենքս միասին պէտք է գործենք, և փոխադարձ կարծեաց գահողութիւններով, կամ լաւ եւ համաձայնութեամբ, կրնանք շատ բաներ ընել: «Մշակ» որ Հայաստանի մէջ գործելու, հոյ դատարարութիւնը ծաւալելու առաջին ձայնը տուաւ, և միշտ այդ սկզբունքի դրօշակը բարձր բռնեց, մեծացուց: Արարատեանք, ի մի խմբեց այն անջատ մարմինները որ Հայաստանի և Կիլիկիոյ մէջ կաշխատելին առանձին առանձին, անշուշտ «Մշակ» պիտի շարունակէ Միացեալ ընկերութեանց միտքը ըլլալ: Ունենք թերութիւններ, կրնանք ուղղել: Ինչպէս փորձով տեսած էք, մենք մեր վրա յանդուգն փառհաւթիւն չունինք, խորհուրդներու ունեղիր ըլլալ, ազգային կարծեաց համաձայն երթալ այս մեր սկզբունքն եղած է, և ամենէն աւելի «Մշակ» կրնայ խղճով վկայել թէ ինչ աստիճան ազգային ընկերութիւնք իրեն կարծեացը փառհաւթիւն յայտնած են և գործադրած են: Հետեւաբար այսուհետ իսկ հաւատք ունիմք թէ «Մշակ» և թէ Ռուսիոյ հայ մամուլը վրա առ հաւատարակ: Ուրեմն ի տեսութիւն այս խնդրոյն համար:

Հայկակ